

Ministeren

Uddannelses- og Forskningsudvalget
Folketinget
Christiansborg
1240 København K

25. oktober 2021

Til udvalgets orientering fremsendes hermed mit talepapir fra det åbne samråd i Uddannelses- og Forskningsudvalget tirsdag den 12. oktober 2021 vedr. uddannelse af pædagoger og lærere.

**Uddannelses- og
Forskningsministeriet**

Børsgade 4
Postboks 2135
1015 København K
Tel. 3392 9700
ufm@ufm.dk
www.ufm.dk

Med venlig hilsen

Jesper Petersen

CVR-nr. 1680 5408

DET TALTE ORD GÆLDER

Samrådsspørgsmål A

Hvad er ministerens holdning til, at aftalen om såkaldt "bedre muligheder for uddannelse" betyder færre uddannede pædagoger og lærere samt besparelser på pædagog- og læreruddannelsen, jf. "Brev til politikerne: Hvorfor fjerne pladser på professionsuddannelserne?"

af 23. juni 2021 af Danmarks Lærerforening, BUPL m.fl., og hvad vil ministeren gøre ved, at man allerede i dag ikke kan genbesætte hver anden ledige pædagogstilling i København?

Svar på samrådsspørgsmål A

Tak for spørgsmålet og for anledningen til at drøfte et par meget vigtigt emner, som – jeg tror det fremgår - i høj grad også optager mig og den øvrige regering. Spørgsmålet om, hvordan vi sikrer, at vi får uddannet tilstrækkelig pædagoger og lærere til vores daginstitutioner, bosteder og folkeskoler. Og en diskussion af den aftale om udflytning, der blev lavet før sommerferien om *Flere om bedre muligheder for uddannelse i hele landet*.

Og det er rigtigt, som spørgeren siger, at det er lidt tid siden samrådet er indkaldt og siden aftalen er indgået, men vi tager selvfølgelig gerne diskussionen. Vi anser det også for at være en meget vigtig aftale, som jeg også tror, vi vil vende tilbage til mange gange, også når vi ser tilbage på den her valgperiode, og ser på den her aftale, som en af de vigtige aftaler til at gå imod en centraliseringstendens, der har været i alt for mange år i vores samfund.

For at starte med det første, vil jeg slå fast, at det er helt afgørende, at vi både nu og i fremtiden har nok dygtige og motiverede pædagoger og lærere. De er forudsætningen for, at de her meget vigtige funktioner i vores velfærdssamfund fungerer, og har den kvalitet, de skal have. Lærere og pædagoger gør hver eneste dag en kæmpe forskel for rigtig mange mennesker.

Derfor er det også en problemstilling, vi tager meget alvorligt fra regeringens side. Det er blandt andet derfor, regeringen i udspillet "Danmark kan mere 1" har fremhævet professionsuddannelserne på velfærdsområdet i forbindelse med udmøntningen af en del af de 2,5 mia. kr., som vi foreslår i det udspil at investere i uddannelse.

Lykkes vi med det - og forhåbentligt med mange af de tilstedeværende partiers deltagelse - vil det være den største nye investering i uddannelse i mange, mange år foretaget i Danmark. Og det håber jeg meget, at vi sammen kan lykkes med at komme i mål med.

Jeg vil starte med at kommentere på den del af samrådsspørgsmålet, der vedrører konsekvenserne af aftalen om *Flere og bedre uddannelsesmuligheder i hele Danmark*.

Uddannelses- og
Forskningsministeriet

[Udflytningsaftalen]

Med den politiske aftale om *Flere og bedre uddannelsesmuligheder i hele Danmark* fra juni i år har regeringen og et meget bredt flertal af Folketingets partier – det er 150 mandater i Folketinget, der står bag den aftale – skabt rammerne for fremtidens muligheder for uddannelse i hele landet.

Jeg vil også gerne sige, at det ærgrer mig, at Radikale Venstre ikke er med i aftalen. Ikke fordi jeg ikke gerne tager diskussionen her i dag, og at vi skal holde samråd, men fordi det jo er kønnest, når vi kan samles. Og fordi jeg mener, det er en aftale, som er afgørende for, at vi også har uddannelser uden for de store byer i fremtiden.

Vi ser ind i en tid med faldende ungdomsårgange. Og der er brug for klare politiske prioriteringer, hvis ikke flere uddannelsesmuligheder fremover skal forsvinde uden for de største byer. Med aftalen ændrer vi på de grundlæggende strukturer, så vi vender det sug ind mod de største byer, vi har set på uddannelsesområdet de seneste årtier. Eller i hvert fald tager nogle skridt den anden vej end den udvikling, der bare har kørt år efter år efter år.

Uddannelses- og
Forskningsministeriet

Unge mennesker skal kunne uddanne sig i det lokalområde, hvor de bor eller kommer fra – i den landsdel hvor de bor eller kommer fra. For når for mange unge flytter væk fra lokalområdet, svækker det sammenhængskraften i Danmark. Og det har meget håndgribelige konsekvenser for lokalområderne, når det bliver sværere for den lokale skole eller dagsinstitution at finde uddannet arbejdskraft. Det gælder også på andre områder end lige lærer og pædagog, men nu er det dem, vi diskuterer i dag.

For de store professionsuddannelser inden for velfærdsområdet indebærer aftalen, at 1.000 pladser skal udflyttes fra de fire store byer. Og her er det et centralt element i aftalen, at pladserne, der flyttes fra en af de fire store byer, beholdes i samme region.

I udflytningen af pladser fra København er det altså en forudsætning, at pladserne genetableres i Region Hovedstaden. Dette princip tager netop højde for, at der også er mangel på velfærdsmedarbejdere på skoler, dagsinstitutioner og andre institutioner i de store byer. Og samtidig bidrager det til at gøre op med noget af den centralisering, som også er foregået på velfærdsuddannelserne i hovedstadsregionen. Jeg synes, det mest slående eksempel er, hvordan ni pædagogudbud i Storkøbenhavn er blevet samlet til ét stort udbud på Vesterbro i København.

Jeg tror på, at en større geografisk spredning af professionsuddannelserne inden for velfærdsområdet vil kunne bidrage til at tiltrække nye grupper af studerende. Det gælder f.eks. voksne uden uddannelse, som ikke ønsker eller har mulighed for at læse en uddannelse i en af de store byer – ved at der er en bedre nærhed til deres uddannelse – at så vi kan få flere med.

Samtidig kombinerer vi udflytningen af pladser med etablering af 1.000 nye pladser uden for de store byer. Det betyder, at der, forudsat at de nødvendige praktikpladser kan tilvejebringes, som også spørgeren er inde på, så vil der samlet

være flere pladser i hver region på de fire store professionsuddannelser inden for velfærdsområdet efter udflytningsøvelsen.

Så når spørgerne beder om min holdning til konsekvenserne af aftalen i forhold til antallet af uddannede pædagoger og lærere, så mener jeg netop, at vi med aftalens initiativer tager højde for, at der ikke skal uddannes færre fremover.

Tværtimod hvis vi ikke gør det mere attraktivt at udbyde uddannelser uden for de store byer, vil der i de kommende år være en risiko for, at nogle af de nuværende udbud af professionsuddannelser vil lukke på grund af den demografiske udvikling eller blive ramt på kvaliteten. Og med den her aftale har vi netop gjort det mere attraktivt at drive og oprette udbud uden for de store byer.

Det ikke at lave en aftale, som vi har gjort, er også et politisk valg med ret potentielt drastiske konsekvenser, som regeringen og de brede flertal, der står bag aftalen, ikke har været interesseret i, men har villet modvirke.

Uddannelses- og
Forskningsministeriet

Jeg er desuden ikke enig i præmissen for spørgsmålet om, at aftalen vil betyde besparelser på lærer- og pædagoguddannelserne. Det her er ikke en besparelse på uddannelsesområdet. Vi rykker ikke midler væk fra området. Men vi prioriterer midlerne således, at vi forbedrer de økonomiske rammevilkår for at drive uddannelse uden for de største byer.

Det gør vi netop i en erkendelse af, at små udbud generelt er dyrere end store udbud, og derfor ønsker vi med aftalen at investere i flere og bedre uddannelser uden for de store byer ved at gøre de økonomiske rammer for at drive uddannelser der bedre, end de er i dag.

[Rekrutteringsudfordringer i København]

Den anden del af samrådsspørgsmålet vedrører problemstillingen omkring rekrutteringsudfordringer til pædagogstillingerne i København.

Det er en udfordring, hvor løsningerne sandsynligvis skal findes på tværs af flere ministerområder. Det vedrører blandt andet spørgsmålet om overgangen til arbejdsmarkedet, og hvordan vi fastholder flere pædagogisk uddannede i professionen.

Et centralt element er dog, at vi helt generelt skal have flere til at vælge en professionsuddannelse inden for velfærdsområdet, for eksempel pædagoguddannelsen. For vi har brug for endnu flere dygtige lærere, pædagoger og sygeplejersker.

Meritpædagog- og meritlæreruddannelserne kan være et vigtigt bidrag i forhold til at rekruttere bredere til uddannelserne. Vi har heldigvis allerede i dag nogle gode merituddannelser, der giver muligheder for, at folk med forskellige uddannelses- og erhvervmæssige baggrunde kan skifte spor ind i professionerne på velfærdsområdet.

Jeg vil også med det samme sige, når vi vurderer optagelsestallene på pædagogområdet - som der bliver skrevet om og som flere også hæfter sig ved - så mangler vi jo endnu at se efteroptaget slå igennem for helt at kunne vurdere, hvordan udviklingen faktisk er nu.

Der er allerede blevet gjort en del for at gøre merituddannelserne mere attraktive. Jeg vil gerne være med til at se på, om vi fortsat kan gøre mere.

Og vi skal have gjort det mere attraktivt at søge ind på de ordinære uddannelser. Der er ingen nemme løsninger, men jeg mener, at der er flere håndtag, vi kan dreje på.

[Påvirkning af uddannelsesvalget som middel til rekruttering]

For det første skal vi sørge for, at uddannelsespladserne er tilstede i hele landet, som vi lige har været inde på. Det har vi blandt andet gjort med aftalen fra juni, hvor vi har skabt større geografisk spredning af professionsuddannelserne inden for velfærdsområdet.

Uddannelses- og
Forskningsministeriet

Med aftalen er der desuden lagt op til at udflytte eller nedskalere mellem 5 og 10 pct. af optaget i de store byer og på universiteternes hovedcampus. Det vil sandsynligvis få flere unge til at overveje at søge ind på lærer- eller pædagoguddannelserne, hvor der flere steder er ledige pladser i netop de store byer.

Vi har udfordringer med at rekruttere lærere og pædagoger både i og uden for de store byer. Det er ikke en problemstilling, der er isoleret til at være de største byer. Eksempelvis er der udfordringer med at rekruttere uddannede lærere på hele Sjælland. Når man ser på tal for, hvor mange uuddannede undervisere der er i nogle kommuner, så synes jeg, det er nogle meget høje tal. Og det er altså ikke et storbyfænomen, men noget der gør sig gældende f.eks. på hele Sjælland. Aftalen fra juni løser nogle udfordringer, men vi er ikke i mål.

For selvom professionsuddannelserne på velfærdsområdet stadig er nogle af de mest søgte uddannelser, skal vi gøre mere for, at endnu flere vælger at se mod dem. Løsningerne skal vi drøfte i fællesskab. Og jeg fornemmer, at vi ser rimelig ens på, hvad problemet er på nogle af de uddannelser. Hvordan vi kan forbedre dem og gøre kvaliteten bedre.

[Kvaliteten i de store velfærdsrettede professionsuddannelser]

Et vigtigt element er i den forbindelse at styrke kvaliteten af uddannelserne. De skal være mere attraktive og samtidig forberede de unge bedre på den hverdag, de skal ud i, når de er færdiguddannede.

Ministeriet er i gang med at lægge sidste hånd på en omfattende evaluering af pædagoguddannelsen, så vi får et godt grundlag for at styrke uddannelsen og gøre den endnu mere attraktiv i de kommende år.

Og det store udviklingsarbejde på læreruddannelsen, som vi har igangsat, nærmer sig også sin afslutning. Her er de praktikere, der er tættest på uddannelsen, sat sammen for at komme med forslag til, hvordan vi kan styrke læreruddannelsen og

skabe højere kvalitet. Jeg har store forventninger til, at det kan bidrage til at få flere til at vælge en læreruddannelse at kvaliteten højnes.

Samtidig er der behov for, at vi anerkender og taler de her vigtige uddannelser op i det hele taget i vores samfund. At vi lægger vægt på, ser og viser hvor stor en betydning, de faktisk har.

Det har en kæmpe værdi for det enkelte barn og for hele samfundet, at vi har dygtige lærere og pædagoger. Her kan man virkelig gøre en forskel, og gøre det meget konkret i menneskers liv. Og sådan er det faktisk med alle uddannelserne inden for velfærdsområdet.

Jeg ser frem til, at vi – på ryggen af pædagogevalueringen og udviklingsarbejdet for læreruddannelsen – kan starte de politiske drøftelser. Vi har jo allerede haft dem lidt med hinanden ved nogle af de lejligheder, vi har haft til at møde hinanden efter, at jeg er blevet minister, hvor vi så småt varmer op til de her diskussioner, som har meget høj prioritet for regeringen og for mig som minister.

Uddannelses- og
Forskningsministeriet

[Økonomisk prioritering af uddannelserne]

I regeringen har vi klart tilkendegivet, at vi mener, at blandt andet pædagog- og læreruddannelserne er uddannelser, vi skal investere i.

De er som sagt fremhævet i "Danmark kan mere I", hvor vi har fremlagt en plan for, hvordan vi kan frigøre 2,5 mia. kr. til at investere i uddannelse.

Og det er jo ikke en ukontroversiel finansieringsform vi er kommet frem med. Der er diskussion om det. Men det at lave den prioritering kræver selvsagt, at vi kan finde og enes om en finansiering. Og vi er kommet med vores bud på et meget ambitiøst investeringsforslag. Uden at foregribe de forhandlinger, så synes jeg, at diskussionen tyder på, at mange partier i Folketinget går konstruktivt ind i drøftelserne og forhandlingerne om det udspil.

Så vi i forlængelse heraf sammen kan lægge en ambitiøs plan for, hvordan vi i de kommende år får bedre uddannelser på de her felter, og at vi sikrer nok dygtige fagprofessionelle til hele Danmark.

Det skulle være mine indledende ord, og jeg ved godt, at det blev en lidt bred besvarelse, men jeg synes også det var relativt brede spørgsmål. Nu håber jeg, at vi har lagt grunden til en god diskussion de næste tre kvarters tid.

Tak for ordet